

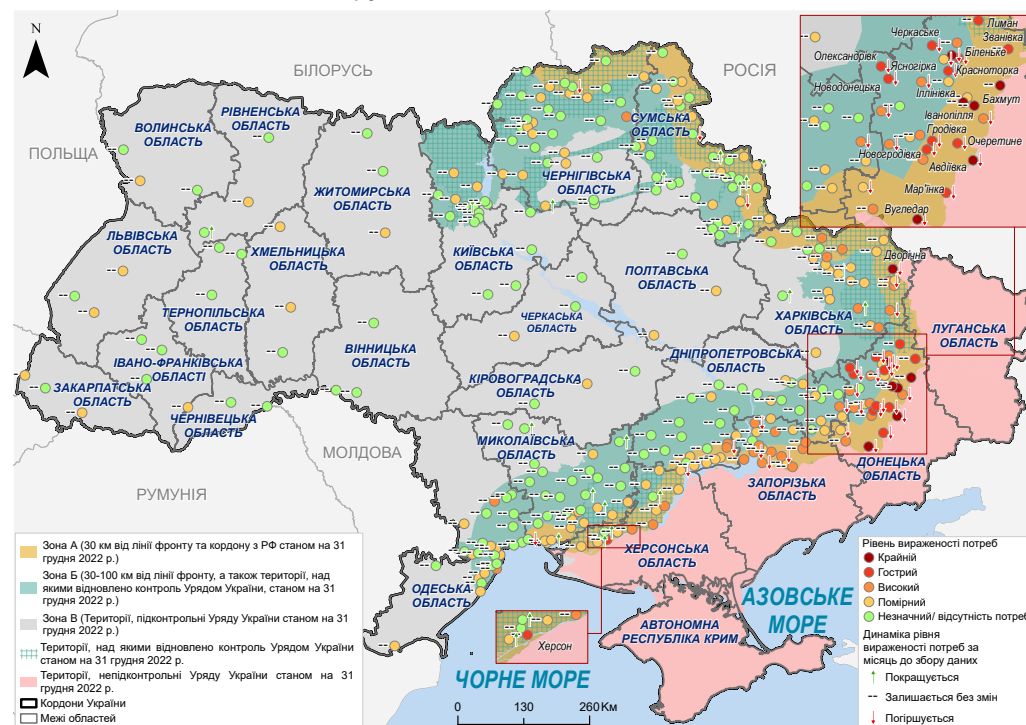
УКРАЇНА: МОНІТОРИНГ ГУМАНІТАРНОЇ СИТУАЦІЇ ПРИФРОНТОВІ ТЕРИТОРІЇ

Лютий 2023 р. | Україна

КОНТЕКСТ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ

Повномасштабна війна, яка розгорнулася в Україні 24 лютого 2022 року, призвела до масового переміщення населення. За приблизними оцінками, станом на 23 січня 2023 року в Україні налічувалося 5,4 мільйони внутрішньо переміщених осіб.¹ Крім того, через масштабні руйнування цивільної інфраструктури по всій країні погіршився доступ населення до основних послуг, у тому числі електро-, водопостачання та опалення. 3 жовтня 2022 року посилення обстрілів енергетичної інфраструктури спричинило енергетичну кризу та поглибило гуманітарну кризу в зимовий період.² Криза загострила проблеми насамперед на територіях поблизу лінії фронту, де спостерігалися вищі загальні рівні вираженості потреб, а на деяких з цих територій була зафіксована найбільша

Карта 1. Населені пункти за загальним рівнем вираженості потреб та його динамікою за місяць до збору даних

кількість осіб, які потребують допомоги.³

Метою дослідження «Моніторинг гуманітарної ситуації» (МГС) Ініціативи REACH є надання актуальної мультисекторальної інформації щодо потреб населення по всій Україні і особливо на територіях, що постраждали внаслідок конфлікту. Даний огляд ситуації містить орієнтовні ключові висновки щодо населених пунктів на підконтрольних Уряду України територіях, зокрема щодо населених пунктів поблизу лінії фронту. **Отримані результати є орієнтовними** і ґрунтуються на даних, зібраних протягом 8-го раунду МГС у лютому 2023 року.

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ

- Отримані дані вказують на **погіршення гуманітарної ситуації** на досліджених територіях поблизу лінії фронту, особливо на територіях, які більш безпосередньо зазнають впливу постійних бойових дій.
- Майже усі досліджені населені пункти, у яких повідомлялося про **крайній або гострий загальний рівень вираженості потреб**, знаходилися у **Донецькій області**, і ця ситуація може ще більше погіршитися, враховуючи обмежений доступ гуманітарних організацій до них через нестабільну безпекову ситуацію.
- Хоча **електроенергія, продукти харчування, паливо для опалення та фінансові ресурси** були першочерговими потребами у всіх досліджених населених пунктах, **чинники потреб** у населених пунктах з **крайнім або гострим рівнем вираженості потреб** були пов'язані з **доступом до основних товарів та послуг**, таких як продукти харчування, питна вода та медичне обслуговування.
- Пошкодження відповідної інфраструктури** (наприклад, житла, інфраструктури водопостачання та водовідведення, навчальних закладів), **недоступність товарів або послуг** (наприклад, продуктів харчування, медичних послуг, ліків) або **питання економічної доступності товарів та послуг** (високі ціни або відсутність грошей) були визначені основними перешкодами у доступі до послуг особливо на прифронтових територіях.

✳ ЧИННИКИ ГУМАНІТАРНИХ ПОТРЕБ

Загальні результати вказують на те, що рівень вираженості гуманітарних потреб у всіх досліджених населених пунктах на підконтрольних Уряду України територіях залишається переважно помірним або незначним. Однак, на прифронтових територіях, а також територіях, над якими відновлено контроль Урядом України, спостерігався вищий рівень вираженості потреб у лютому 2023 року, порівняно з рештою підконтрольних Уряду України територій. **Крайній або гострий** загальний рівень вираженості потреб (див. Додаток на с. 8) було зафіксовано у невеликій частці досліджених населених пунктів (**семи (2%)** та **дванадцяти (4%)⁴ з 317** населених пунктів відповідно) та насамперед у **Зоні А** (населені пункти у межах 30 км від лінії фронту та державного кордону з Російською Федерацією) і **Зоні Б** (населені пункти у межах 30-100 км від лінії фронту, території, над якими відновлено контроль Урядом України, та райони, що перетинаються з цими територіями на 50% території району) (див. Огляд методології на с. 7). У більшості з цих населених пунктів **гуманітарна ситуація погіршилася** за останній місяць до збору даних.

Крайній загальний рівень вираженості потреб спостерігався у **Бахмуті, Іллінівці, Іванопіллі, Ясногірці, Вугледарі, Авдіївці** (Донецька область) та **Дворічній** (Харківська область).

Близькість цих населених пунктів до лінії фронту та постійні бойові дії не лише ще більше погіршують і без того нестабільну гуманітарну ситуацію, а й підривають здатність гуманітарних організацій надавати допомогу людям, які її потребують.⁵ Труднощі з доступом до гуманітарної допомоги були значними на цих територіях через обстріли та загрозу ракетних ударів, серйозні пошкодження цивільної інфраструктури, наявність мін та боєприпасів, що не розірвалися.⁶

Слід зазначити, як змінюються першочергові потреби у різних населених пунктах залежно від їхньої близькості до лінії фронту та загального рівня вираженості потреб. В усіх досліджених населених пунктах **електрика** була найчастіше згадуваною **першочерговою потребою** (за даними КІ, у **24% (n=75/317)** досліджених населених пунктів). Наступними вказувалися **продукти харчування (19%, n=60/317)**, **паливо для опалення (17%, n=54/317)** та **фінансові ресурси (15%, n=48/317)**. У Зоні А потреба у **продуктах харчування та паливі для опалення** здебільшого була більш першочерговою порівняно з іншими потребами. Крім того, за словами ключових інформантів (КІ), найчастіше згадувані першочергові потреби у населених пунктах з крайнім або гострим загальним рівнем вираженості потреб були пов'язані з **доступом населення до основних товарів та послуг**.

У **17 з 19** населених пунктів із зафіксованим крайнім або гострим рівнем вираженості потреб КІ визначили **продукти харчування** першочерговою потребою.

У **14 з 19** населених пунктів із зафіксованим крайнім або гострим рівнем вираженості потреб КІ визначили **питну воду** першочерговою потребою.

У **11 з 19** населених пунктів із зафіксованим крайнім або гострим рівнем вираженості потреб КІ визначили **медичне обслуговування** першочерговою потребою.

🛡 ЗАХИСТ

КІ у майже чверті досліджених населених пунктів (**23%, n=72/317**) назвали **безпеку** основною проблемою жителів їхнього населеного пункту, що було особливо характерним для населених пунктів поблизу лінії фронту (Зона А). **Безпекові проблеми можна вважати одним з основних чинників гуманітарних потреб у населених пунктах з повідомленим крайнім або гострим рівнем вираженості потреб**, оскільки у майже всіх цих населених пунктах (**n=18/19**) КІ визначили безпеку проблемою.

Про конкретні **проблеми з безпекою та захистом** за 14 днів до збору даних було повідомлено переважно у Зонах А та Б, і вони здебільшого були пов'язані з **фізичною безпекою** людей, які постраждали внаслідок постійних бойових дій. **Соціальна напруга** у громаді та **розграбування приватної власності** були також названі серед проблем, поширених у Зоні Б.

Графік 1: % населених пунктів за найбільш поширеними проблемами з безпекою та захистом для населення за 14 днів до збору даних (N=257 населених пунктів у Зонах А та Б)

Крім того, КІ повідомили, що певні групи населення меншою мірою здатні задовольнити свої повсякденні потреби, зокрема **літні люди та люди з інвалідністю** (за словами КІ, у **35% (n=111/317)** та **29% (n=93/317)** досліджених населених пунктів відповідно). Слід зазначити, що у **17% (n=16/92)** населених пунктів у Зоні А серед цих вразливих груп були також згадані домогосподарства, очолювані жінками (ДГ).

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ТА ЗАСОБИ ДО ІСНУВАННЯ

Хоча продукти харчування були серед найбільш поширених першочергових потреб у досліджених населених пунктах, частка населених пунктів, у яких КІ визначили пріоритетом продукти харчування, була відносно невеликою (**19% (n=60/317)** досліджених населених пунктів). Відповідно до загальної гуманітарної ситуації та рівня вираженості потреб, **потреба у продуктах харчування** була виокремлена КІ здебільшого у досліджених населених пунктах у **Зонах А та Б**. Також виявилось, що доступ до продуктів харчування є одним з **чинників гуманітарних потреб у населених пунктах з крайнім або гострим загальним рівнем вираженості потреб**.

Рівень потреб, пов'язаних з доступом до продуктів харчування, був найвищим у **Бахмуті, Великому Новосілці, Вугледарі та Гродівці** (Донецька область), де КІ зазначили, що більшість жителів (>50% населення в окремому населеному пункті) не мала достатньої кількості продуктів харчування за 14 днів до збору даних. Крім того, у **Званівці, Біленькому, Шабельківці, Ясногірці, Очеретиному та Степногірську** (Донецька область) КІ повідомили про **крайній рівень вираженості потреб**, що означає, що багато людей (25-50% населення) у населеному пункті не мали достатньої кількості продуктів харчування.

У населених пунктах, де рівень вираженості потреб, пов'язаних з доступом до достатньої кількості продуктів харчування, перевищував мінімальний (див. Додаток на с. 8), КІ визначили наступні **перешкоди**:

	Зона А (N=43) ⁷	Зона Б (N=42) ⁷	Зона В (N=13) ⁷	Загалом (N=98) ⁷
Відсутність грошей	44%	52%	54%	49%
Відсутність товарів у магазинах	42%	19%	0%	27%
Високі ціни	23%	26%	15%	23%
Обмеження пересування	30%	21%	0%	22%
Закриття магазинів	44%	7%	0%	22%
Час, витрачений на догляд за дітьми / літніми людьми	9%	7%	0%	7%

Як показано у таблиці, наведеній вище, у той час як на віддалених від лінії фронту територіях найчастіше згадувані перешкоди стосувалися **доступності продуктів харчування**, на прифронтових територіях **наявність відкритих магазинів та товарів у них** була найбільш поширеною перешкодою поряд з **обмеженнями руху**, які ще більше ускладнювали доступ у цих населених пунктах. Це можна пояснити перебігом на ринках та у ланцюгах поставок, спричиненими бойовими діями. На додаток до цього, через обмежений доступ гуманітарних організацій ситуація ще більше погіршується для людей, які потребують допомоги.

Доступ до ринків та фінансових послуг

Отримані результати показують, що у більшості досліджених населених пунктів **ситуація з доступом до фінансових послуг** не є проблематичною. Однак, у третині населених пунктів у **Зонах А та Б (n=84/257)** КІ повідомили про **обмежений доступ**,⁸ і це було особливо характерним для половини досліджених населених пунктів у **Зоні А**.

Найчастіше згадуваними **перешкодами** у доступі до фінансових послуг у всіх населених пунктах, де КІ зазначили, що більшість людей **не мала доступу до готівкових коштів, банків та банкоматів** за 14 днів до збору даних, були:

- **зачинені банки та фінансові установи** у районі (за словами КІ, у **69% (n=58/84)** із цих населених пунктів);
- **відсутність роботи (29%, n=24/84);**
- **відсутність можливості зняти достатньо готівкових коштів з банківського рахунку (21%, n=18/84).**

Слід зазначити, що згідно з постановою Національного банку України банкам заборонено здійснювати свою діяльність на непідконтрольних Уряду України територіях, а також на територіях, які перебувають в оточенні, та в районах проведення бойових дій.⁹

У **33% (n=84/257)** досліджених населених пунктів у **Зонах А та Б**⁹ більшість населення не мала доступу до фінансових послуг за 14 днів до збору даних.

Що стосується **доступу до ринків з метою придбання товарів**, КІ у понад чверті досліджених населених пунктів повідомили, що рівень вираженості цієї потреби перевищував мінімальний (див. Додаток на с. 8). Особливо тривожною була ситуація у **Бахмуті, Званівці, Великому Новосілці, Вугледарі, Шабельківці, Авдіївці, Гродівці** (Донецька область) та **Дворічній** (Харківська область), де, за даними КІ, **більшість людей (>50% населення в окремому населеному пункті) не мала доступу до ринків з метою купівлі товарів** за 14 днів до збору даних.

Найбільш поширеними перешкодами у доступі до ринків у населених пунктах, де фіксувався вище мінімальний рівень вираженості потреби (див. Додаток на с. 8) у доступі до ринків з метою придбання товарів, були **небезпечні дороги до ринків** (наприклад, через наявність мін/боєприпасів, що не розірвалися), **відсутність транспорту, на якому можна дістатися до ринків, та відсутність товарів у магазинах**. Слід зазначити, що у деяких населених пунктах у **Зоні А** (насамперед у Донецькій області, але також у кількох населених пунктах у Запорізькій, Харківській, Херсонській та Миколаївській областях) КІ визначили **відсутність у населеному пункті ринків, які працюють**, однією з основних перешкод.

ВОДОПОСТАЧАННЯ, САНІТАРІЯ ТА ГІГІЄНА (ВСГ)

Проблема з доступом до питної води серед населення була зафіксована у майже половині з усіх досліджених населених пунктів (48%, n=152/317), а доступ до питної води був першочерговою потребою насамперед у населених пунктах поблизу лінії фронту. Це можна пояснити пошкодженням водної інфраструктури на цих територіях, а також потенційно обмеженою здатністю подавати воду через перебої з електрикою.

Загалом, отримані результати показують, що **рівень вираженості потреби у доступі до води** за 14 днів до збору даних перевищував мінімальний (див. Додаток на с. 8) у третині досліджених населених пунктів у Зонах А та Б. У цих населених пунктах перешкоди у доступі до води були пов'язані з **руйнуванням або пошкодженням відповідної водної інфраструктури**, у тому числі водопровідної мережі, насосних та водоочисних станцій, а також з **відсутністю централізованої системи у населеному пункті та електрики або резервного живлення** (див. таблицю нижче).

	Зона А (N=48) ¹⁰	Зона Б (N=35) ¹⁰	Зона В (N=3) ¹⁰	Загалом (N=86) ¹⁰
Руйнування/пошкодження водопровідної мережі	48%	43%	0%	44%
Руйнування/пошкодження водонасосних станцій	27%	26%	0%	26%
Руйнування/пошкодження водоочисних станцій	25%	26%	0%	24%
Відсутність електрики або резервного живлення	27%	14%	33%	22%
Перебої у наданні послуг з підвозу води	17%	20%	0%	17%
Обмежені години/частота подачі води	17%	20%	0%	17%
Відсутність централізованої системи у населеному пункті	25%	3%	0%	15%
Вартість води	15%	14%	0%	14%
Вартість послуг з підвозу води	10%	20%	0%	14%

Як було встановлено, перешкоди у доступі до води, пов'язані з пошкодженнями, були особливо поширеними серед населених пунктів Донецької області. Результати дослідження «Оцінка мультисекторальних потреб 2022» також вказують на більш високий рівень потреб у ВСГ в області. У той час як на національному та регіональному рівнях була зафіксована незначна кількість повідомлень про крайні потреби у ВСГ, у Донецькій області (17%) більша частка домогосподарств зазначила ці потреби у жовтні-грудні 2022 року під час збору даних дослідження «Оцінка мультисекторальних потреб».¹¹ Це може також вказувати на те, що пов'язані з ВСГ потреби та перешкоди у доступі до води зберігалися протягом місяців та продовжували впливати на загальний рівень вираженості потреб у цих районах.

Згідно з висновками дослідження «Оцінка мультисекторальних потреб 2022», **основні чинники гострих або крайніх незадоволених потреб** у ВСГ були пов'язані з **доступом до достатньої кількості води для побутових цілей** (вживання, готування, купання та прання), а також з **належними житловими умовами та перебоями у роботі або спричиненими війною пошкодженнями септичних/каналізаційних систем**.¹²

Що стосується перебоїв з водопостачанням, результати МГС показують, що у більшості досліджених населених пунктів повідомлялося про відсутність перебоїв або незначні («раз на кілька днів») перебої з водою за 14 днів до збору даних. Слід зазначити, що, за даними КІ, **часті перебої** були поширеними у досліджених населених пунктах у Зонах А та Б, особливо у **Донецькій області**.

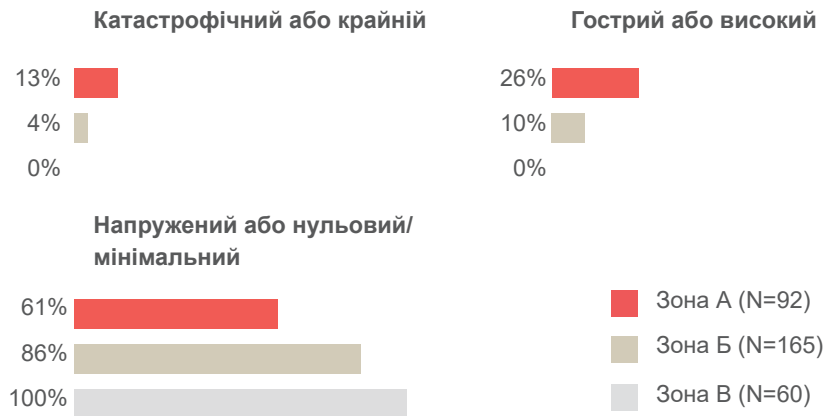
У той час як, за отриманою інформацією, рівень вираженості потреб у доступі до покращених санвузлів за 14 днів до збору даних був мінімальний/нульовий (див. Додаток на с. 8) у більшості досліджених населених пунктів, тривожною була ситуація у деяких населених пунктах Донецької області (**Бахмут, Званівка, Велика Новосілка, Вугледар та Гродівка**), а також у **Миколаївці** (Дніпропетровська область), **Дворічній** (Харківська область), **Тягинці** та **Дарівці** (Херсонська область). У цих населених пунктах КІ повідомили про катастрофічний (див. Додаток на с. 8) рівень вираженості відповідних потреб, що означає, що **більшість жителів** (>50% населення в окремому населеному пункті) **не мала доступу до покращених санвузлів**.

Поряд з перешкодами у доступі до води найчастіше згадувані перешкоди, що стосувалися доступу до покращених санвузлів, були пов'язані з **руйнуванням або пошкодженням водопровідної мережі, насосних або очисних споруд**, а також з **відсутністю електрики або резервного живлення**, особливо у вищенаведених населених пунктах з найвищим рівнем вираженості відповідних потреб. **Відсутність туалетів** була також часто вказуваною перешкодою для жителів деяких населених пунктів Донецької області. Пошкодження або руйнування водопровідної мережі та очисних споруд може стати серйозною проблемою з огляду на ризик забруднення води, що постачається, внаслідок скидання забруднюючих речовин у поверхневі водні джерела та їхнє просочування у питну воду в системі водопостачання.¹³

₴ ДОСТУП ДО МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Хоча доступ до медичного обслуговування не входив до трійки найбільш поширених потреб у всіх досліджених населених пунктах, **обмежений доступ до медичних послуг** виявився **одним з основних чинників високого загального рівня вираженості гуманітарних потреб** у населених пунктах з **крайнім або гострим рівнем вираженості потреб** (див. Додаток на с. 8). Результати дослідження «Оцінка мультисекторальних потреб 2022» також вказують на те, що ДГ в областях, які безпосередньо постраждали внаслідок повномасштабної війни, частіше повідомляли про незадоволені потреби у медичному обслуговуванні (відставання у рівні життя (ВРЖ)), а 30% опитаних ДГ у Східному макрореґіоні мали гострі або крайні потреби у медичній допомозі.¹⁴ Крім того, за даними МГС, хоча КІ у більшості досліджених населених пунктів зазначили, що за 14 днів до збору даних ситуація з доступом до медичного обслуговування була контрольована, а люди, які потребували медичної допомоги, змогли її отримати, у понад третині населених пунктів **(38%, n=121/317)** КІ визначили **рівень потреб вищим за мінімальний** (див. Додаток на с. 8). У половині з цих населених пунктів **принаймні частина жителів у населеному пункті, яка потребувала медичних послуг, не могла їх отримати**, а в іншій половині населених пунктів КІ підкреслили, що ситуація є тривожною та вимагає контролю, однак люди, які потребували медичних послуг, змогли їх отримати.

Графік 2: % населених пунктів за найбільш поширеним рівнем вираженості потреб у доступі до медичного обслуговування, за зонами

Найчастіше згадуваними перешкодами у доступі до медичних послуг у досліджених населених пунктах, де КІ повідомили, що рівень вираженості потреб у медичному обслуговуванні був вище мінімального (зокрема напружений, високий, гострий, крайній або катастрофічний) за 14 днів до збору даних (див. Додаток на с. 8), були:

- **відсутність необхідних послуг** (за даними КІ, у **27% (n=33/121)** населених пунктів);
- **брак медичного персоналу** (**21%, n=26/121**);
- **обмеження пересування** (**18%, n=22/121**).

Слід зазначити, що у населених пунктах у Зоні А **небезпека/незахищеність під час переміщення до медичних закладів** найчастіше визначалася основною перешкодою

поряд з відсутністю необхідних послуг та браком медичного персоналу. Водночас КІ у населених пунктах у Зоні Б досить часто зазначали **вартість ліків** основною перешкодою. Крім того, у населених пунктах з повідомленим крайнім або гострим загальним рівнем вираженості потреб (див. Додаток на с. 8) однією з основних перешкод у доступі до медичних послуг було **обмеження пересування**. Загалом, за даними КІ, обмежена частина медичних послуг та закладів була недоступна для населення і лише у незначній частці населених пунктів. До населених пунктів, у яких КІ зазначили, що **майже увесь спектр медичних закладів та послуг** (від екстреної, первинної медичної допомоги та спеціалізованої стаціонарної допомоги до аптек, медичної допомоги матерям та новонародженим, а також з питань сексуального та психічного здоров'я) був **недоступним** за 14 днів до збору даних, належали **Бахмут, Званівка, Вугледар, Іванопілля та Авдіївка** (Донецька область).

🏠 Доступ до ліків

Ситуація з доступом до ліків виявилася переважно стабільною у досліджених населених пунктах. Доступ до ліків був визначений однією з основних проблем лише у **10% (n=31/317)** досліджених населених пунктів, більшість з яких знаходиться у Зоні А, де перебої з постачанням більш поширені через пошкоджену інфраструктуру та постійні бойові дії.

Найчастіше згадуваною перешкодою у населених пунктах у всіх трьох зонах була **вартість ліків** (за словами КІ, у **27% (n=87/317)** досліджених населених пунктів); наступними були **відсутність ліків у магазинах або аптеках та велика відстань до аптек** (про останні дві перешкоди переважно повідомляли КІ у населених пунктах у Зонах А та Б). У невеликій частці населених пунктів, де КІ визначили відсутність необхідних ліків перешкодою у доступі до медичної допомоги або ліків, КІ повідомили зокрема про відсутність **ліків від високого артеріального тиску**.

⊗ Обмеження пересування

У той час як у більшості досліджених населених пунктів (**60%, n=153/257** населених пунктів у Зонах А та Б¹⁵) не було жодних обмежень на в'їзд та виїзд з населеного пункту, в решті досліджених населених пунктів у цих двох зонах спостерігалися принаймні **деякі обмеження**, за словами КІ. Ситуація була особливою тривожною у **Званівці, Вугледарі та Очеретиному** (Донецька область), де **пересування було взагалі неможливим**. У **22** інших населених пунктах (переважно у Донецькій області, але й у кількох населених пунктах Дніпропетровської, Запорізької та Харківської областей) люди стикнулися з **багатьма адміністративними обмеженнями**, за даними КІ.

ДОСТУП ДО ОСВІТИ

Доступ до освіти виявився одним з основних проблемних питань у досліджених населених пунктах (за повідомленнями КІ, у **33% (n=106/317)** населених пунктів), особливо на прифронтових територіях (майже 90% цих населених пунктів знаходяться у Зонах А та Б). Крім того, у майже половині досліджених населених пунктів (**45%, n=142/317**) КІ зазначили, що принаймні деякі навчальні заклади у їхньому населеному пункті не працювали або були непридатними для навчання за 14 днів до збору даних. Більшість населених пунктів, у яких повідомлялося про проблеми з доступом до освіти, була розташована на територіях поблизу лінії фронту або територіях, над якими відновлено контроль Урядом України. Зі 142 вищезгаданих населених пунктів у **23 населених пунктах** (14 – у Зоні А та 9 – у Зоні Б) КІ повідомили, що «усі або майже усі» навчальні заклади не здійснювали навчальну діяльність, а у **18 населених пунктах** (9 – у Зоні А та 9 – у Зоні Б) частка таких навчальних закладів становила «більше половини».

Загалом, найбільш поширеними причинами цього були **пошкодження або руйнування закладів**, а також **міркування безпеки** (заклади вважалися небезпечними через забруднення мінами). Серед інших причин КІ насамперед виділили **відсутність бомбосховищ та загрозу ракетних ударів**.

З точки зору пошкоджень навчальних закладів, серйозно постраждали території активних бойових дій та зокрема області на Півдні та Сході України.¹⁶ Результати поточного раунду МГС показують також, що **школи та навчальні заклади** були найчастіше вказуваним **типом пошкодженої інфраструктури** за 14 днів до збору даних. Це насамперед стосувалося прифронтових територій і, зокрема, близько половини досліджених населених пунктів у **Донецькій області (n=15/31)**. Пошкодження та руйнування шкільної інфраструктури разом з міркуваннями безпеки щодо доступу до цих закладів вплинули на **формат навчання** на територіях, що безпосередньо постраждали внаслідок бойових дій, та призвели до переходу на онлайн-освіту (близько 100% навчання відбувається онлайн у Донецькій, Запорізькій та Херсонській областях, за даними дослідження «Оцінка сфери освіти на територіях, що постраждали внаслідок конфлікту» Ініціативи REACH).¹⁷ Згідно з останнім дослідженням, безперервність освіти, зокрема на прифронтових територіях, важко забезпечити через пов'язані з війною перебої з електрикою та втрату інтернет-зв'язку.

Графік 3: % населених пунктів за перебоями з електрикою, у роботі телефонного зв'язку та мережі «Інтернет» (N=317)

Перебої у роботі мережі «Інтернет»		89% (n=281/317)
Перебої з електрикою		88% (n=278/317)
Перебої у роботі телефонного зв'язку		82% (n=259/317)

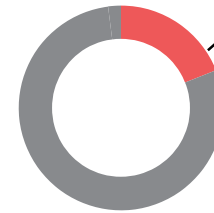
Про перебої найчастіше повідомлялося на територіях поблизу лінії фронту.

ДОСТУП ДО ЖИТЛА

Доступ до житла був також одним з найбільш поширених проблемних питань (за словами КІ, у чверті досліджених населених пунктів, зокрема у населених пунктах поблизу лінії фронту та тих, які більш безпосередньо зазнають впливу бойових дій). Крім того, у половині досліджених населених пунктів (**n=157/317**) КІ зазначили, що рівень вираженості потреб у доступі до безпечного та належного житла¹⁸ перевищував мінімальний, а у близько половині з них рівень вираженості відповідних потреб був високим або ще вищим за шкалою.

Особливо тривожна ситуація склалася у **Донецькій області: 8 з 10** досліджених населених пунктів, у яких КІ повідомили, що більшість жителів (>50% населення в окремому населеному пункті) не могла отримати доступ до безпечного та належного житла за 14 днів до збору даних, знаходилися у цій області.

Серед вищезазначених 157 населених пунктів найбільш поширеною перешкодою у доступі до житла для їхніх жителів було **пошкодження та руйнування житла**. КІ також надали інформацію щодо основних перешкод, з якими стикаються внутрішньо переміщені особи у доступі до житла, зокрема з **недоступністю особистого або орендованого житла, браком місця у центрах компактного проживання**, а також **відсутністю безпеки у місцях компактного проживання ВПО**.

У **19% (n=60/317)** досліджених населених пунктів КІ повідомили про пошкодження житла та інфраструктури за 14 днів до збору даних.

Ступінь пошкодження житлових будинків цивільного населення за 14 днів до збору даних був особливо високим у районах активних бойових дій, насамперед у **Донецькій області**. Остання також була названа серед п'яти областей, у яких домогосподарства частіше повідомляли про збитки, пов'язані з війною, за даними дослідження «Оцінка мультисекторальних потреб 2022». Згідно з ним, потреби у житлі та непродовольчих товарах (НПТ) були серед основних чинників «крайнього» або «крайнього +» рівня потреб на національному та регіональному рівнях, і дані незадоволені потреби (ВРЖ) були особливо вираженими на Сході України.¹⁹

Пошкодження та руйнування будинків, які найбільш поширені на територіях, розташованих у безпосередній близькості від лінії фронту,²⁰ також можуть вважатися одним з **основних чинників переміщення** з цих районів поруч з нестабільною безпековою ситуацією.²¹ Це було особливо актуально у зимові місяці на тлі структурних пошкоджень енергетичної інфраструктури, що призвели до відключень електроенергії та перебоїв з теплопостачанням.

ОГЛЯД МЕТОДОЛОГІЇ

Збір даних відбувався на підконтрольних Уряду України територіях у період з **7 по 28 лютого 2023 року** шляхом проведення телефонних інтерв'ю з **ключовими інформантами громад**, а саме представниками місцевої влади, місцевих неурядових організацій (НУО) та окремих груп населення (літні люди, люди з інвалідністю, діти, жінки, внутрішньо переміщені особи (ВПО), особи, що повернулися до місця свого постійного проживання тощо). Було досліджено **317 населених пунктів (міст та сіл)** шляхом проведення загалом **1197 інтерв'ю з КІ**.

Населені пункти було згруповано у три географічні зони у межах підконтрольних Уряду України територій:

- **Зона А:** території у межах 30 км від лінії фронту на час формування вибірки (1 січня 2023 р.), за даними системи онлайн-карт LiveUA, та державного кордону з Російською Федерацією (**92 з 317** досліджених населених пунктів).
- **Зона Б:** території у межах 30-100 км від лінії фронту на час формування вибірки, за даними системи онлайн-карт LiveUA, території, над яким відновлено контроль Урядом України, та райони, що перетинаються з цими територіями на 50% території району (**165 із 317** досліджених населених пунктів).
- **Зона В:** решта підконтрольних Уряду України територій (**60 з 317** досліджених населених пунктів).

Підхід **адміністративних центрів** було застосовано у всіх зонах:

- **усі адміністративні центри** (у тому числі центри громад, районні та обласні центри) були включені до вибірки у **Зонах А та Б**.
- Лише у випадку Чернігівської області, що не мала жодного населеного пункту, який належав би до категорії адміністративних центрів у Зоні А, населені пункти було цілеспрямовано відібрано серед населених пунктів, що не є адміністративними центрами.
- З метою уникнення надмірного представлення населених пунктів з окремих областей у загальній вибірці Зони Б сільські населені пункти (адміністративні центри) були цілеспрямовано відібрані у цих областях (Дніпропетровська, Одеська області).
- У **Зоні В**, яка охоплює більші території та кількість населених пунктів, лише **три адміністративні центри** було цілеспрямовано відібрано у кожній області.
- Населені пункти з **довоєнною кількістю населення менше 1 000 осіб** було **вилучено з вибірки**.

З метою урахування ймовірної більшої варіативності у потребах у одиницях з більшою кількістю населення (незалежно від типу населеного пункту: місто, селище міського типу чи село), кількість КІ на населений пункт відрізнялася для наступних **3 категорій**:

- по **3 КІ** у кожному обраному населеному пункті з кількістю населення 1 000 – 9 999* осіб;
- по **5 КІ** у кожному населеному пункті з кількістю населення 10 000 – 99 999* осіб;
- по **7 КІ** у кожному обраному населеному пункті з кількістю населення понад 100 000* осіб*.

* Кількість населення до початку повномасштабної війни у лютому 2022 року.

Усі відповіді КІ з одного і того ж самого населеного пункту було узагальнено, що дозволяє отримати одну точку даних по кожній змінній по кожному населеному пункту. У **Плані агрегування даних** було використано **усереднений підхід** до агрегування відповідей населених пунктів з використанням шкали інтенсивності у питаннях з **одним варіантом відповіді**. У випадку питань з **кількома варіантами відповідей** застосовувалося правило відбору всіх відповідей, які були надані принаймні 1 з 3 респондентів, 2 з 5 респондентів та 3 із 7 респондентів у населених пунктах з відповідних вищезгаданих категорій.

Дані, наведені у цій інформаційній записці з оглядом ситуації, представляють відсоток населених пунктів (міст або сіл), щодо яких КІ дали конкретну відповідь на питання дослідження. Ці статистичні дані **не можуть бути екстрапольовані на частку (%) населення, і тому мають розглядатися як орієнтовні**, а не репрезентативні. Враховуючи невеликий та нерепрезентативний характер вибірки, дані результати дають лише приблизне уявлення про ситуацію на досліджених територіях.

ГЕОГРАФІЧНЕ ОХОПЛЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

КІНЦЕВІ ВІНЕСКИ

¹ МОМ, [Звіт про внутрішнє переміщення в Україні. Опитування загального населення, раунд 12](#) (англійською), 23 січня 2023 р.

² УКГП ООН, [Україна: Гуманітарне реагування – основні досягнення у 2022 році](#), лютий 2023 р.

³ УКГП ООН, [Огляд гуманітарних потреб в Україні – 2023](#), 28 грудня 2022 р.

⁴ До населених пунктів, у яких КІ повідомили про гострий рівень вираженості потреб, належали: Званівка, Біленьке, Красноторка, Лиман, Новоодонецьке, Олександрівка, Черкаське, Гродівка, Мар'їнка, Новогродівка, Очеретине (Донецька область) та Херсон (Херсонська область).

⁵ УКГП ООН, [Україна: Короткий огляд гуманітарного доступу з лютого по грудень 2022 року](#) (англійською), 5 лютого 2023 р.

⁶ ACAPS, [Україна: Оновлена інформація щодо гуманітарного доступу у лютому 2023 року](#) (англійською), 16 березня 2023 р.

⁷ Показник відображає населені пункти, у яких КІ зазначили рівень вираженості потреб вище мінімального, зокрема напружений, високий, гострий, крайній та катастрофічний. Відсотки, наведені у таблиці, відображають частку населених пунктів у межах кожної зони (та загалом), де КІ назвали відповідну перешкоду у доступі до достатньої кількості продуктів харчування.

⁸ Це питання не ставилося під час опитування у населених пунктах у Зоні В з огляду на обмежену кількість або відсутність повідомлень про перешкоди у доступі до фінансових послуг на цих територіях у попередніх раундах.

⁹ Національний банк України, [Постанова про діяльність банків у територіальних громадах, що розташовані в районі проведення воєнних \(бойових\) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні \(блокуванні\)](#), 5 травня 2022 р.

¹⁰ Показник відображає населені пункти, у яких КІ зазначили рівень вираженості потреб вище мінімального, зокрема напружений, високий, гострий, крайній та катастрофічний. Відсотки, наведені у таблиці, відображають частку населених пунктів у межах кожної зони (та загалом), де КІ назвали відповідну перешкоду у доступі до води.

¹¹ REACH, [Інформаційний бюлетень «Україна: Оцінка мультисекторальних потреб 2022»](#) (англійською), лютий 2023 р.

¹² REACH, [Оцінка мультисекторальних потреб 2022: Висновки щодо ВСГ](#) (англійською), березень 2023 р.

¹³ УКГП ООН, [Огляд гуманітарних потреб в Україні – 2023](#), 28 грудня 2022 р.

¹⁴ REACH, [Оцінка мультисекторальних потреб 2022: Висновки щодо охорони здоров'я та харчування](#) (англійською), березень 2023 р.

¹⁵ Це питання не ставилося під час опитування у населених пунктах у Зоні В з огляду на обмежену кількість або відсутність повідомлень про обмеження пересування на цих територіях у попередніх раундах.

¹⁶ Міністерство освіти і науки (МОН) України, [Освіта в умовах надзвичайної ситуації](#).

¹⁷ REACH, [Оцінка сфери освіти на територіях, що постраждали внаслідок конфлікту](#) (англійською), лютий 2023 р.

¹⁸ Безпечне та належне житло – це міцне з точки структури житло, підготовлене до негайного заселення (тобто відсутні пошкодження/дефекти, що виникли внаслідок війни), достатньо просторе для розміщення у ньому усіх членів домогосподарства, оснащене електрикою, опаленням та санвузлом.

¹⁹ REACH, [Інформаційний бюлетень «Україна: Оцінка мультисекторальних потреб 2022»](#) (англійською), лютий 2023 р.

²⁰ REACH, [Україна: Оцінка потреб у житлі](#) (англійською), січень 2023 р.

²¹ REACH, [Україна: Моніторинг прибуття і транзиту ВПО \(МПТ\)](#) (англійською), лютий 2023 р.

ДОДАТОК: ТЕРМІНИ ШКАЛИ ВИРАЖЕНОСТІ ПОТРЕБ

Загальні рівні вираженості потреб

Крайній: втрата життя або неминучий ризик втрати життя внаслідок відсутності доступу до послуг, продуктів харчування, житла або іншої життєво важливої допомоги.

Гострий: умови життя у населеному пункті дуже погані, і більшості людей важко задовольнити свої основні потреби, що призводить до серйозних проблем з психічним або фізичним здоров'ям.

Високий: більшість людей все ще здатна задовольнити свої основні потреби, але умови життя у населеному пункті дуже погані.

Помірний: більшість людей все ще здатна задовольнити свої основні потреби, але ситуація з умовами життя вимагає уваги та контролю.

Незначний/відсутність потреб: більшість людей продовжують задовольняти свої потреби у звичайному режимі, при цьому умови життя у населеному пункті суттєво не погіршилися.

Рівні секторальних потреб

Катастрофічний: більшість людей у населеному пункті не мала доступу до необхідних послуг/ товарів (>50% населення або більше, ніж кожен 2-ий житель).

Крайній: багато людей у населеному пункті не мали доступу до необхідних послуг/ товарів (25-50% населення або не більше, ніж кожен 2-ий житель).

Гострий: частина людей у населеному пункті не мала доступу до необхідних послуг/ товарів (10-24% населення або не більше, ніж кожен 4-ий житель).

Високий: кілька людей у населеному пункті не мали доступу до необхідних послуг/ товарів (1-9% населення або не більше, ніж кожен 10-ий житель).

Напружений: ситуація тривожна та вимагає уваги/контролю, але є керованою/звичайною, а люди все ж мали доступ до необхідних послуг/ товарів.

Нульовий/ мінімальний: ситуація контрольована/як зазвичай, люди мали доступ до необхідних послуг.

ПРО ІНІЦІАТИВУ REACH

Метою Ініціативи REACH є створення інформаційних ресурсів та продуктів, які допомагають гуманітарним організаціям приймати рішення на основі фактичних даних в умовах надзвичайних ситуацій, відновлення та розвитку. Методології, які використовують фахівці REACH, включають збір первинних даних та поглиблений аналіз. Уся діяльність здійснюється через міжвідомчі механізми координації допомоги. REACH – це спільна ініціатива організацій IMPACT Initiatives, ACTED та Навчального та науково-дослідного інституту – Програми ООН з використання супутникової інформації в оперативних цілях (UNITAR-UNOSAT).